ҚАЗАҚСТАН РЕСПУБЛИКАСЫ БІЛІМ ЖӘНЕ ҒЫЛЫМ МИНИСТРЛІГІ
МИНИСТЕРСТВО ОБРАЗОВАНИЯ И НАУКИ РЕСПУБЛИКИ КАЗАХСТАН

ӘЛ-ФАРАБИ атындағы ҚАЗАҚ ҰЛТТЫҚ УНИВЕРСИТЕТІ
КАЗАХСКИЙ НАЦИОНАЛЬНЫЙ УНИВЕРСИТЕТ имени аль-ФАРАБИ

Әл-Фараби атындағы Қазақ ұлттық университетінің
80-жылдығына арналған

«АУДИОВИЗУАЛДЫ ҚҰЖАТТАР ТАРИХИ БІЛІМ ЖҮЙЕСІНДЕ» атты

халықаралық ғылыми-тәжірибелік конференция

МАТЕРИАЛДАРЫ

15 қараша 2013 ж.

МАТЕРИАЛЫ

международной научно-практической конференции

«АУДИОВИЗУАЛЬНЫЕ ДОКУМЕНТЫ В СИСТЕМЕ ИСТОРИЧЕСКИХ ЗНАНИЙ»,

посвященной к 80-летию Казахского национального университета
имени аль-Фараби

15 ноября 2013 г.

MATERIALS

of the International Scientific and Practical Conference

«AUDIOVISUAL DOCUMENTS IN SYSTEM OF HISTORICAL KNOWLEGES»

dedicated to 80-th Anniversary of al-Farabi Kazakh National University

November 15, 2013

Баспаға әл-Фараби атындағы Қазақ ұлттық университеті тарих, археология және этнология факультетінің Ғылыми кеңесі ұсынған

Редакциялық алқа:
Т.С. Рамазанов
Ж.Қ. Таймағамбетов
Қ.Т. Жұмағұлов
Қ.М. Атабаев
А.Ф. Сейтова

Жауапты редактор
Н.К. Алпысбаева

«Аудиовизуалды құжаттар тарихи білім жүйесінде» атты халықаралық ғылыми-тәжірибелік конференция материалдары. 15 қараша 2013 ж. / Жауапты ред. Н.К. Алпысбаева. – Алматы: Қазақ университеті, 2014. – 252 б.

ISBN 978-601-04-0492-2

Бұл ғылыми жинаққа конференцияға қатысушылардың «Аудиовизуалды құжаттар: тарихы және қазіргі жағдайы», «Отандық тарих және мұрағат ісі мәселелері», «Дүниежүзі тарихы, тарихнама, деректану мәселелері» сияқты секциялардың мәселелеріне талдау жасаған баяндамалары топтастырылды.

Мақалалардың мазмұнына авторлардың өздері жауапты.

Научный сборник включает доклады участников конференции по различным проблемам исторической науки по секциям «Аудиовизуальные документы: история и современность», «Проблемы национальной истории и архивного дела», «Проблемы всемирной истории, историографии и источниковедения».

Ответственность за содержание статей несут авторы.

ISBN 978-601-04-0492-2
© КазНУ им. аль-Фараби, 2014

Мийманбаева Ф.Н. Материалы по истории крестьян-переселенцев Семиречья 20-х годов XX в. в фондах ЦГА РК 86
Удербаева С.К. У истоков архивного дела в Казахстане 89
Нұрпейісова Б.Е., Қалмырзаева Г. Жеке кәсіпкерліктегі кәсіпорын мекемелерін ақпараттық-құжаттық қамту 91
Хасанаева Л.М., Уразбаева А.М. XX ғасырдың 80 жылдарындағы Қазақ ССР-нің Орталық Мемлекеттік мұрағатының жылдық есептері қорытындыларының тарихи маңызы 93
Абишева Ж.Р. О. Сүлейменов және антиядролық қозғалыс 96
Лочи Ю. Специфика документной системы компании 99
Айтжанова Г.Е. Некоторые проблемы классификации юридических документов 100
Башенова Б.Ж. Ақпараттық технологияларды пайдалана отырып электрондық құжат мәселесін шешу 102
Бермухамедова А. Некоторые аспекты рассекречивания архивных документов 103
Жуманбаева А. Составление описи личных дел Корпорации S.I.Group 105
Сыздық М. Бауыржан Момышұлының жеке қоры 108
Бахторазов А. Методическое обеспечение архивов Казахстана 110
Умербекова Г.О. Мұрағаттық тарихи құжаттарды жариялау тарихынан 112
Сарыбаева А.Б. Отандық мұрағат жүйесін ақпараттандырудың тарихи алғышарттары мен жағдайы 114
Таштамбаева Д. Особенности документов международных организаций 117
Танзенов Д.Ж. Түркістан – барлық түркілер мекенінің атауы 120
Сергазинова Қ , XIX-XX ғ. ғасырдағы Кеден ісінің тарихнамасы 123
Құрманалина Н.Н. Шоңай батыр тарихынан 125
Ақбаев А. Қазақстандағы іс жүргізу тарихын кезеңдеу мәселелері 128
Сейлбеков М.Н. Особенности развития архивного дела Западной Европы в XIX – XXI вв. 131
Куттыбаева А.А. Қазақстан Республикасындағы іс қағаздарын жүргізудің құқықтық негіздері 134
Кошербаев А.Е. Некоторые аспекты классификации электронных документов 135
Шайжанова С. Кинофотофоноқұжаттардың қалыптасуы мен дамуы 137
Шынтаева Ш. КСРО құрамындағы Республикалардағы қабылданған мұрағат ісі туралы заңдарға шолу 140

ДҮНИЕЖҮЗІ ТАРИХЫ, ТАРИХНАМА ЖӘНЕ ДЕРЕКТАНУ МӘСЕЛЕЛЕРІ
ПРОБЛЕМЫ ВСЕМИРНОЙ ИСТОРИИ, ИСТОРИОГРАФИИ И ИСТОЧНИКОВЕДЕНИЯ

Мәшімбаев С.М. Венгрия-Қазақстан арасындағы қарым-қатынастар тарихы (1991-2012 жж.) 143
Көкебаева Г.К., Сманова А. Қазақстанда поляк әскери бөлімдерінің жасақталуы 145
Асылбекова Ж.М. Отто Менчен-Хелфен – историк-востоковед 149
Assylbekova Zh. M.-A. The western Historiography of ancient and medieval History of the Turkic peoples 152
Жумадил А.К. Некоторые концептуальные подходы изучения военной истории древнего и средневекового Казахстана 155
Майданали З. Имперские конфедерации и кочевые объединения Центральной Азии (историография проблемы) 156
Мырзабекова Р.С, Тулешова Ү. Батыс Еуропадағы ортағасырлық жоғарғы білім беру жүйесіндегі тұлғалар 159
Шамшиденова Ф.М. Сібір хандығы туралы «Қалмақ істеріндегі» деректер 162
Мырзабеков М.С. Европалық одақтың кеңею үрдісінің Ресей Федерациясына ықпалы 164
Беделова Г.С. Құбылай хан – тарихи тұлға 168
Садықова Р. Николай Касаткин және оның Жапониядағы діни миссиясы 171
Кожабекова Ж.Б. YI ғасырдағы түрік-соғды қатынастары 173
Беделова Г.С., Ибишева Р. О некоторых письменных источниках по истории Волжских Булгар 175
Абдыкаимова Н.Т. Модернизационные процессы в Казахстане и странах Юго-Восточной Азии (сравнительный аспект) 179
Галиева Н.С. Қарахандар мемлекеті мәдениетінің зерттелуі 182

Абдукадыров Н.М. XIX ғ. Осман империясындағы «батыстандыру» үрдісі: себептері, барысы және нәтижелері 185
Байгондин Р.Т. Еуразиялық идеяның категориялық қорлары 190
Шоқатова А.Қ. Карл Мартеллдің YIII ғ. 20-30 жж. Сыртқы саясаты 194
Ақынова А.П. Юстиниан тұсындағы Византия империясының сыртқы саясаты........ 197
Бейсембаева В.Б. Западноевропейская средневековая городская культура 201
Ошкина Ю. Идеологические и культурные аспекты нацизма в источниках и исторической литературе 205
Ибишева Р. Религия Волжских Булгар........ 207
Буздаев А.М. Русские княжества и Византия в XII веке 210
Доскалиева М. Цивилизационная теория А.Дж. Тойнби в зарубежной историографии 213
Хван Е. Образование государственности в Северной Корее........ 215
Конкабаева А.Н. Қыпшақ этнонимі........ 218
Нұрланқызы К. АҚШ пен Жапония арасындағы Окинава мәселесі 220
Өскенбай Е. Екінші дүниежүзілік соғыстың алғышарттары........ 223
Рустем К.М. Некоторые аспекты цензуры в Казахстане в годы сталинизма 225
Шопатаев Е. Ұлы Жібек жолының негізгі тармақтары 227
Марипов Р. Хазар қағанатындағы қоғамдық-әлеуметтік қатынастары 228
Кодекова Г.С. Восстановление польской государственности: Вторая Речь Посполитая 230
Оңғарбаева Ә.Б. Томас Мор және ағылшын Реформациясы 232
Төлегенұлы Қ. Үндістандағы тәуелсіздік үшін күрес: М.К. Ганди және М.Ә. Джинна........ 234
Серікқызы А. ҚХР сыртқы саясатының басты принциптері мен концепциялары........ 240
Айдабосын С. Қазақстан Республикасының Өзбекстан, Қырғыз, Тәжікістан және Түрікменстан Республикаларымен ынтымақтастығының қалыптасу кезеңдері мен ерекшеліктері........ 243
Саметова Т. Влияние политики США в АТР на внешнеполитическую стратегию Казахстана 246

1. Rossabi M. Khubilai Khan. His life and Times. University of California, Berkeley-Los Angeles-London, 1988.
2. Кэ Шаоминь. Синь Юань-ши (Новая история Юань), Шанхай, 1936, т.8.
3. Юань-ши (История династии Юань), Шанхай-Пекин, 1958.
4. Чулууны Далай. Монголия в XIII-XIV веках. М., 1983.
5. Кадырбаев А.Ш. «Мусульманские языки» и мусульмане в культуре и науке Китая XIII-XIV вв. По материалам ...ких династийных историй. Восточный архив, № 8-9, М., 2002.
6. Крадин Н.Н., Скрынникова Т.Д. Империя Чингис-хана. М., 2006.
7. Книга Марко Поло о разнообразии мира, записанная пизанцем Рустикано в 1298 г. Р.Х., М., 1990.

Садықова Р.,
т.г.к., әл-Фараби атындағы ҚазҰУ-нің доценті

НИКОЛАЙ КАСАТКИН ЖӘНЕ ОНЫҢ ЖАПОНИЯДАҒЫ ДІНИ МИССИЯСЫ

Жаңа заман кезеңінде Еуропаның жетекші мемлекеттері Азия-Тынық мұхиты аймағы елдерімен ...ланыстарды орнатуда экономикалық бағытпен қатар, діни саясатқа да айрықша мән берді. Кез-...ген халықтардың, мемлекеттердің арасындағы рухани байланыстар - өзара мәдени әрекеттестіктің жарқын бағыттарының бірі. Рухани байланыстар көп жағдайда халықтардың арасындағы ...иеттерді тарату мен өзара тілдесудің жалғыз формасы болып табылады. Осындай айқын байла-...старды мысалы ретінде Ресей мен Жапонияның арасындағы рухани мен мәдени байланыстарды ...атуының кепіліне айналған жапон еліндегі ресейлік діни миссияның қызметі қарастырыла алады.

Ресей империясының сыртқы саясатында діни миссияларды Азия елдеріне жіберу тәжірибесі ...інен қолданылды. Солардың ішінде Жапонияға жіберілген діни миссиялардың маңыздылығы ...ары. Осы ғылыми тақырыптың практикалық тұрғыдан маңыздылығын мойындауды қажет ететін ...қа да маңызды аспектілерге мән беру қажет. Қазіргі уақытта біздің көршіміз болып табылатын ...сейдің шығыс елдерімен, соның ішінде Жапониямен мәдени байланыстарын дамытуына айрықша ...іл бөлініп келеді. Бірақ олардың тарихын қарастырмайынша бүгінгі әлемдегі мемлекеттер ара-...ндағы қарым-қатынастардың ерекшелігін түсіну қиын болмақ. Осы тұрғыда Ресейдің Жапония-...ғы діни миссиясының тарихы мәселесі өзекті тақырыпқа айналды. Ұсынылған мақалада автор ...сейдің Жапониядағы діни миссиясының қызметінің тарихын оның қалыптасу кезеңін талдаудан ...стайды. Әсіресе, мақалада 1870-1912 жылдар аралығындағы Ресейдегі Жапонияның діни миссия-...ын дамытуда зор үлесін қосқан Николай Касаткиннің атқарған ауқымды жұмысын талдайды. Нақты ...сы кезеңде ресейлік діни миссияның негізгі формалары пайда болды, мәдени ынтымақтастықтың ...аңызды бағыттары айқындалды, қажетті діни инстуттары құрылды, баспа еңбектері шығарылды. ...кінші жағынан, Ресейдің Жапониядағы діни миссиясы оңайлықпен орнатылмады. Ол 1904-1905 жж. ...рыс-жапон, XX ғ. басындағы жетекші мемлекеттердің әлемді бөлініске салу бағытында жүзеге асыр-...ан I-ші дүниежүзілік соғыс қарсаңында біршама қиындықтардың негізінде орнатылды.

Ресейдің Жапониядағы діни миссиясының қалыптасу тарихына назар аударар болсақ, ол XIX ғасырдың екінші жартысына түспа-түс келді. Осы кезеңдегі Жапониядағы діни жағдай әр түрлі діни сенім-нанымдардың, соның ішінде «жаңа діндер» деп аталынған діни нанымдардың күрделі қарама-қайшылығымен сипатталды. Жапондықтардың рухани өмірінде елдің мемлекеттік діні болған дәстүрлі дін Синтоның әдет-ғұрыптары басым рөлге ие болды. Оның мазмұнында ежелгі кезеңдегі діни ғұрыптар көрініс тапты.

XIX ғасырда Жапонияда синтоизм тұрақты мәртебеге ие болды. Мэйдзи революциясынан кейін мемлекетттік дін ретінде жарияланған синтоизм ұлтты біріктіру мен мемлекеттік билікті нығайтудың маңызды құралына айналды. Оның ықпалы да салмақты болып, синтоизм сол уақытта жапон монархиясымен біртұтастықты құрады. Жапониядағы XIX ғасырдағы Ресейдің діни миссиясын тал-дағанда, ең алдымен, оның алғышарттарын міндетті түрде қамту қажет. Жапон еліндегі «христиан-дық жүзжылдық» (1540-1640 жж.) пен «құпия» христиандық қауымның мүшелері христиандық сенімнің белгілерін орнатуға тырысты. Жапон аралдарындағы бірінші христиандар XVI ғасырда пайда болды. Кейіннен осы христиандар қуғындалуға ұшырады. Ресми билік оларды мемлекеттік құрылымның негіздерін шайқалтушы тыңшылар ретінде жариялады. Олар заңды мәртебеге тек XIX ғасырдың екінші жартысында қол жеткізді.